

1 Timoti

¹ Eta dą aluyaqsóró tao sale Kótóró dą take mo wisiyóló betaaire bete Tale Yesu Kerisotamoné kale fo wisi eräle fae yóló doteyale whị Pol-né i asę dere ape.

² Ti i dere fota, Yesu Kerisoné ala tuqmó beterópóló, yalо deyóló beteró betere naale Timotipaae dapa, dạné Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamo tuqmó kaaróló wó tare hale hamokoróló eratere alakélé, kolené sukóló tao sere alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, yapaae erópóló yae.

*Tukóló muló betere fo yó matere whírapené dere
fo wosaqse yale fo*

³ E Masedonia hae kwiapaae faairaalu, yapaae i ala yae yóló setu betale fo kaae momó dapa wosae. Mepaae whírapené kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu beteretei foné sóró sesé du betaasepóló, ya Epesus be taaróló feni, aimótóró betae dere fota hale meipó. ⁴ Mepaae dolqa fo ó noutererapené doi mole alarape wosaaiaalu keteké butu betaqsóró sesé du betaasepóló, dapó. Ai alarapenéta, Kótóné so whị mo betə kisipa muóló beteréni, kae kae kisipa muóló betere ala kaarótú beterapó. Atétere alané Kótóné erae dere ala erótumitei, mo kisipa tiki tiratere alané betə Kótóné kutó dirótú beterapó. ⁵ Yalо yapaae i alarape yae yóló sę dere fota, noa ala yaasepóló dumipó. Dą fea yaala sókó fole alatóróti du betaai dapó. Ti ai yaala sókó fole ala kaaratere beterape

i ape. Hosaa tuämó me alatamo hosekéni, mo wisi alatóróti muóo, mepaae yale dowi alarape häkeamó yó melóló mo wisi kisipa betä muóo, tué tiki tiratere alakélé tómó ini, mo ti tiróo, du betereteiné yaala sókó fole ala kaarótú beterapó.

6 Mepaae whírapeta bete muleire fo wosaairaalu, i bete mole fo wisi taaróló ai fele ape. **7** Ti ai whírape atimata, Kótóné kale yóló muló betere fo yó matere whí betaaitapó du beteretei, atimané yó mótu betere foró ai fo betetamo atima wisiyóló tué irumeitei, häle foné maaté mo diriyóló kisiparapó du beterapó.

8 Ti Kótóné yae yóló tukóló muló betere fo mepaae whíjné mo donoyóló erótú betepa, ti doni mo wisirapó. **9-11** Ti Kótóné ama i ala yae yóló muló betere fota, mo donoyóló fole whírapené dosqayópóló tukóló muló bitinitei, Kótóné yóló muló betere fo tukóló dowi alarape du betere whírapené dosqayópóló tukóló muló beteretei dñé kisiparapó. Ti ai whírapené du betere alarape i ape. Yaqse yóló muló betere fo tikitere alakélé, teteróló kaae tare whírape aqmó bitini hóratere alakélé kótó bitinipóló ama ala eraalo hótereteikélé, mo sonaalei dowi ala du betereteikélé, wisi ala ini, dowi alatóró häle yó tareteikélé, kótóné fo wosetere alaró ąpaae momatere alatamo initereteikélé, hae aya ó mo so whí dóló sukunatere alakélé sotamo, nópu nokole alakélé, so ó whí hamomatamotei nópu nokele alakélé, kutó diratere whí beteraaai dotonóló duputere alakélé, kapala fo dere alakélé, me whípaae i ala eraalopó yólótei mo eréni, dilikitere alakélé, mepaae kae kae dere

alarapenékélé, Kotóné fo wisitamo bóe dóló só derótú betere ala mo dorapó. Mepaae whírapené yó mótu betere foró kale mió wosetu betere fo wisitamo betä alatóró epa mo wisirapó. Ti ai fota, mo wisi alamaaté erótú betere Kótóné ępaae naao wisiyóló kaae taru, so whípaae yó melale fae yalepó.

Talené Pol hamokoróló tao suraalu erale ala

¹² Ę fotokö bulale seké dạné Tale Yesu Kerisoné ama kutó dirótóró tawaalopóló kisipa mutu, ę fopeyóló sóró beteró betereteiné, yalo mo kée du beterapó. ¹³ Take ęta, Kótóné doi doróló faletere whí betóo, ama so whí dóló susupuratere alakélé yóo, hapale fopaae buóló hóle fo dere whí betóo epatei, Talené kólené sukuturaalu ę tao salepó. Ti noatepae, ę ąpaae kisipa tiki tiréni yaleteiné kóló kóló iru, ai alarape hóko du betalepó. ¹⁴ Dą teteróló kaae tare Talené hale hamokoróló tao sere ala wisinaale ępaae mo dekéró eró tawóo, ai alatamo touróturaalu Yesu Keriso tuamó kaayóló wou betere kisipa tiki tiratere alaró yaala sókó fu betere alatamokélé, ępaae eróo du betalepó.

¹⁵ I fota, so whí feané wosóló mo bete mole fo dapóló tué tiki tiraaire fopa, wosae. Yesu Keriso i haepaae waleteita, dowi ala du betere so whí aluyaqsóró tao saai walepó. Yalo du betale dowi alané mepaae so whjné du betale dowi ala teteróló mo doasi dowi ala du betalepó. ¹⁶ Atéyale betené take yalo du betale dowi alamó Yesu Kerisoné ama ę kwia matere ala folo hapale ini, kólené sukuturaalu kaae taté fóló, nalo tao salepó. Ti até yale beteta, hale meipó. Take nalo Talepaae tué

tiki tiróló, mo ti betó tawaaire bete saaire so whjné ępaae erale ala tué muturaalu Taleta, atei kaae Tale beterapóló tué muópóló eralepó. ¹⁷ Térapa, dą teteróló kaae tare mo doasi topo whjta sukókélé ini yóo, whj betanékélé mo kilini yóo, iruraalu, mo ti hale betó tare Kótó betatóró beterapa, mo ama kae ere ala wisinaale eraté furaalu, ama doi doasi doi mulópóló yae. Mo kée! Téyópóló yae.

¹⁸ Yalo hosaa mole naale Timoti-ó, Kótóné mepaae whjrapetaae yó matepa atimanémo, ya tué muóló yale fo kaae mió yalokélé yapaae i asémó dere fo wisiyóló dosayóló kisiparu sya fae. Naaotamo ai fo wisiyóló sya fóló eró tapata, ti dąné bőe whjtamo bőe wisiyóló dóo, tué tiki tiratere alakélé yó tawóo, naao tiki tuapaae me hásókó fole alakélé muni yóo, yaalo ai ape. ¹⁹ Mepaae whjrapeta, ai alarape sya fóló eréni, hóratereteiné kale węi nuku fetée fóló dotu dere kaae, atimané tué tiki tiraté fu betale alakélé haepaae derepelepó. ²⁰ Atéyale whjrapékó whj tamo Haimeneasiró Aleksandatamo beterapó. Ai sekétamoné du betere alané Kótóné doi wisinaale doratere ala hale deté fu betaqsóró, yalotei Satan-né naase tuapaae mulalepó. Ti atéyaleteita hale meipó. Atimaamo sekéi ala suraalu, atimaamonétei yale alamó dapóló kisipa feteyóló, Kótópaae wópóló eralepó.

2

Talené doi sóró horatere ala etéró yae yóló yó male fo

1-2 I haemó betó mole so wh̄i feamó momaróturaalu, tēteróló betere topo wh̄irapemókélé, atimané mepaae alarape tēteróló kaae tanópóló sóró beteró betere wh̄irapemókélé momarótua betae. Atéró momaróturaalu, Kótópaae me alakó erae yóló wosetere fokélé yóo, mepaae so wh̄i Kótóné tao sópóló momaratere alakélé yóo, Talepaae mo kée dere fokélé yóo, du betaasepóló dapó. Ti noa ala yópóló dumipó. Dä Kótóné mo ama kae beteró betere so wh̄i bituraalu, ama ala erótua betepa mepaae wh̄irapené bōe dóló sesétere ala yaqsóró, mo dua beterópóló momatu betae.

3 Ti atéró momatu betere alata doni, mo wisipa dä aluyaqsóró tao su betere Kótóné kolóló, donoi ala du beterapó kisipa mutapó. **4-6** Ti Kótóné amata, so wh̄i feané mo fo bete wisiyóló tuépa, aluyaqsóró tao saai du betere ape. Ti noatepae, Kótóta betatóró bituraalu, Kótóró so wh̄itamo tuämó betere wh̄i Yesu Keriso åta, mo wh̄itóró beterapó. So wh̄i feané kilituraalu ita Kótónépó yópóló, kale tukóló mulale be dëmótóró so wh̄i fea sukóló aluyaqsóró tao suraalu, ama betere betené duputamoróló sukalepó. **7** Atére ala bete yó melópóló, Kótóné è sóró beteró beterapó. I du betere fota, kapala mei mo fo dapó. Juda fake mei, kae fake so wh̄ipaae kale doasi topo wh̄iné fo i ape yóló yó matere *aposolo* wh̄i betóo, Kótóné kutó dirane fae yóló dotonatepa ama kutó diratere wh̄i betóo, kale mo fo betekélé so wh̄i feané wosóló kisipa tiki tirópóló yó matere wh̄i betóo erópóló, Kótónétei è sóró beteralepó.

8-10 Yalo i dere ma fota, diä wh̄irapené Talepaae momaturaalu, momatere bemómaaté ini, kae kae

ho ko tikimókél é du beta e. Atéturaalu, fopaae buóló hole sere ala ini, mo ama kae beteró betere so whj bitu, naase horóló Talepaae momatu beterópóló dapó. I dere ma fo kaae diq sorapepaaekél é dapa wosae. Diq Tale aqmó sukóló bitu, ama doi hale sóró horóló momatu ai beterapa, diaaq tó tikimó deraai doasi moniné duputere kuti ó meleke ó au yaaire *kold kapané* aleale əla əla ó mepaae topo niki dokotere əla əlapaae doasi kisipa muaqsé. Diq Kótóné fo wosetere su kamó ó momaya airaalu, whjné au nöpóló deratere kuti deréni, Talené ala sya fu betere sorapené kuti derót u dere kaae yóló deratepata, ti mo so whj feané kolóló mo donoi kuti deró beterapóló kisipa muaalopó. Diaaq tó tiki maaté auraai kisipa muni, tó tикиne dere wisi alané tiki tuapaaekél aurót u beta e. Ai ala epa Kótóné kilitu, kelaalo mo kokɔrapó yópóló yae.

[11-12](#) Diqtamo betó mole Keriso sorapené Talené ala tué yaai dere alata, ti kaae tare whj aqmó sukóló hipa fi dua beterópóló yae. Mepaae sorapené whj yó matere ala ó whj teteróló kaae tatere ala ini yóo, whjné dere fokél é tikini yóo yóló, whjrape aqmó sukóló mo dua beterópóló yae. [13](#) Ti noa betené meipó. Folosóró Kótóné Adam-pi aleyóló nalo so Ipi alipakalepó. [14](#) Wuliné soró whjtamo dilikale su kamó whj Adam dilikitei, kale so Ipi dilikipakalepó. Tétepa kale soné mo dere nisiyóló, wosóló sya feleteiné dowi ala ipakalepó. [15](#) Atépatei, sorape atimata mo kisipa tiki tiratere ala yóo, yaala sókó fole alakél é yóo, ama mo kae beteró betere sorape bituraalu, mo donoi alakél é deté fu betóo iru, naale senaale deté fu betepakél é Talené atima aluyaqsóró tao

saalopó.

3

*Teteróló kaae tare whị disiró dikon
whirapetamomó dere fo*

¹ I dere fota, mo tué tiki tiróló betaaire fopa wosae. Mepaae whị detamo Kótóné so whị teteróló kaae tawaaire whị betaai kisipa mutupata, ti ai whiné mo kutó wisinaalepóló diyai tué mutu dapó. ²⁻³ Kótóné so whị teteróló kaae tawaaire whị sóró beteraaitepata, ti i alarape sya fóló du betere whị sóró beteranérapó. So whị feané keletómó me alakélé ini, mo wisiyóló dua betóo, betə sotóró dokóló betóo, topo doyóló keyaa fópóló, *wain* wéi mo dekéró nélitere whị betóo, mepaae ala yaairaalu hapale ini, teteróló mo dua kisipa tekeyóló yóo, so whị feané kolóló wisi ala dere whị beterapó yópóló dua betóo, uké wale so whị wisiyóló dape sóró firatere whị betóo, Kótóné fo yó melaai fosó fosóre whị betóo, topo dotere wéi nóló keyaa fenitere whị betóo, fopaae buóló hole sere ala hapale ini, mo dua naame yóló betere whị betóo, me whjtamo fonétei u só derótú i só derótú yóló dokó dokó ini, mo dua betóo, *monimó* ekele yóló hosaa fake initere whị betóo epa, ti atére whị sóró beterae. ⁴⁻⁵ Atéró bituraalu, ama so naale senaale mo wisiyóló teteróló kaae tapa, naale senaalenékélé alimané dere fo wosóló mo dua bitu, ama alimané doi sóró horaaitere alamaaté du betepa, ti atei kaae whị mo sumó sóró beteranérapó. Mepaae whinétamo ama so naale senaale wisiyóló teteróló kaae tawaaire kisipa initepa, ti Kótóné so whikélé netéró wisiyóló kaae

tawaaloé? ⁶ Teó wale Keriso whj̄ei so whj̄ kaae tanópóló sóró beteraqose. Ti noatepa meipó. Atei kaae whjné kaae taru ą so whj̄ teteróló kaae tare doasi whjpóló, bopé faketu betepa, Kótóné fo tokótamo yóló Satan só deróló kwia materetei atétere whj̄ akélé saqsóró dapó. Téyaqsóró, belapaae hâle betere so whj̄tamokélé mo dua bitu, wisi ala du betepa, ti ai whjné so whj̄ kaae tanópóló sóró beterae. Ti noa ala yaqsóró dumipó. Ama yale dowi alamó, ą haleturaalu Satan-né hemó daqsóró dapó. ⁷⁻⁹ *Dikon* whj̄rape sóró beteraai depata, ti u kale whj̄rape du betere kaae, atimané dere ala so whj̄ feané kolóló i whj̄ta mo wisirapó depa, ti ai whj̄ *dikon* sóró beteranérapó. Kapala fo dekaaporóló ini yóo, topo dotere *wain* wéi dekéró nokole alakélé ini yóo, kapala mepaae whj̄rape dilikóló *moni* sere ala ini yóo, hosaa tuqmó me ala muni tué tiki tiróló bitu, take kinóló muale bete mole fo diriyóló yó tare whj̄ sumó sóró beteranérapó. ¹⁰ Atéró sóró beteraai, ama dere alapi k̄aae keleralemótamo, ama ditere kutó ó dere ala h̄asókó fóló me dowi ala initepa, ti Kótóné ki diyópóló sóró beterae.

¹¹ Atére kaae, kale *dikon* whj̄rapené somara-pekélé mo so whjné kilituraalu ita, mo so wisipó yópóló yae. Atimané mepaae so whj̄ eratere fo ini yóo, *wain* wéi mo dekéró néni mo tóróti nóo, fea ala duraalukélé hqko ini, mo wisiyóló yó tawóo, du betere so beterópóló yae.

¹²⁻¹³ Diánétamo whj̄ betákó *dikon* sóró beteraai depa, ti so betatóró dokoo, ama naale senaalekélé, ątamo betámó betere so whjkélé, mo wisiyóló teteróló kaae tawóo epa, ti atei kaae whj̄ sumó

sóró beteranérapó. Ai sóró beteratere whírapené kutó mo wisiyóló dité fu betere kilituraalu, i whírapeta mo wisi ala du beterapóló doi sóró horateremó wikélé ini, halaatere ala mo ti fakeraté fóló asane furaalu, Yesu Kerisopaae kisipa tiró betere whírape betaalo ai ape.

14-15 Ḗta felekemó dią beterepaae waai kisipa mutupatei, ę waaire tų mepaae alané sesépa, dią fea hoko bitini, mo wisiyóló Kótóné naale senaletóró beterópóló i aşetu betere ape. Kótóné so whj fea ti betą bemó betere sų ai betere ape. Atéró touróló betere so whjta, mo ti betó tare Kótóné kale mo fo wisi hale muaqsóró, be mo diriyóló daalópóló hulua elekéró iru elekétamo kaae, ai dere ape. **16** I dere bete mole fota, so whj feané mo diriyóló tuére fopa wosae. Kótóné ama mo doa ere ala wisinaale hale tómó mole kwia maaté dąné kisiparetei, kinóló mole bete turó netéró kisipa yaaloé?

Ti ą mo so whjné kolópóló mo whj tiki daayóló wóo,
 so whjné ą kilitu mo whimaaté nisi yaqsóró,
 Kótótóró beterapó yópóló Dei Kepe Wisinétei eróo,
ensel-rapenékélé ą mo kolóo,
 kae kae tiki daae mole so whjnékélé ą kisipa yópóló yó maté kwęyóo,
 hae kwia feamó betóló fale so whjné ama dere fo wosóló kisipa tiki tiróo,
 Kótóné ama kae ere dę tuämó bетeraai dapesó holóo, erapó.

4

Timotipaae i ala yaeró yale ma fo

¹ Kale Dəi Kepe Wisiné həkeamó yó mótu betere fo i dapa wosae. Kemeyaaire sukamó mepaae so wh̄irape Kótópaae tué tiki tiró beteretei taaróló, kapala dilikitere keperapené i fo yae yóló yó mótu betere wh̄irapené dere fo wosóló sya faalo ai ape. ² Ai fo yó mótu betere wh̄irapeta, kapala fo bole wh̄irapetei, Talené fo yó matere wh̄irape aqrapó. Atéró yó mótu betere wh̄irapeta, atimané deté fu betere dowi alané haletere ala ó witere ala ini, atima hosaa mo tóruyóló hale əla nisiró beterapó. ³ Atimané mo so wh̄ipaae so dokotere alakélé yaqse yóo, mepaae nokole əlakélé naqse yóo du beterapó. Ti ai naqse yóló sesétu betere əlata, mo fo bete tuéruraalu Kótópaae tué tiki tiróló betere so wh̄iné mo kée yóló nópóló Kótónétei ai əla əla aleyóló muló beterapó. ⁴ Ti noatepa meipó. Kótóné aleyóló muló betere əla feata, dorapóló taae faréni, mo wisirapóló Talepaae mo kée yóló nenérápó. ⁵ Ti noatepa meipó. Kótóné fo dosayóló tuéruraalu moma yó tareteiné fea əla Talené wisiróló, ama kae tukóló muló beterapó.

⁶ Ti yata, tué tiki tiraaire fo wisi mepaae wh̄irapené yó matepa wosóló, ai fo wisi tuámó doayalepó. Téyaleteiné yalo yapaae kale yale forape Kereso no nerapené wosópóló yó mótu betepa, ti ya Yesu Kerisoné Kutó diratere wh̄i wisi betaalo ai ape. ⁷ Térapa, Kótóné ala aluraairaalu, mepaae bete munire kae kae doləa foró, so disirapené bete munire fotamo du betepa, mo nisiyóló sya faqse. Téni, Kótóné ala wisinaale betə ya tuapaae erópóló, naaotei fotokə bulatere alatóró yó tawae. ⁸ Ti noatepae, hale tó tiki fotokə buópóló deté fu betere alata, ti sawa haleke sukamómaaté

yóló kemeyaalotei, Kótóné ama ere ala wisi ya tuämó moleteiné kae kae ala ya tuäpaae eratepa, ai eratere ala tuäpaaekélé, wisi alatóró erótu beterapó. Ti mió dä i haemó betere alimó mo ti betere bete sóró tawóo, take nalo waaiре alimókélé wisi alatóró mupa koloo yaalopó.

⁹ Yało yapaae i dere fota, so whị feané wosóló mopóló tué tiki tirópóló dapó. Take waaiре alimó däne mo wisi ala wisi kelaalopóló kisipa mutu, mo ti betó tare Kótópaae kisipa tiratapó. ¹⁰ Ti qta, so whị fea aluyaqsóró tao saaire Kótó betereteiné mo apaae tué tiki tiró betere so whịrapé betä tao su beterapó. Atétu betere alamó tué muturaalu, dä keteké buóló depe tukó wei ala i du betere ape.

¹¹ Yało i yó melale forape so whị feané wosóló deté fu beterópóló yó mótu betae. ¹² Mepaae whịrapené ya teó kokopei whịpóló kisipa mutu, naao yó mótu betere fo wosaalomeipóló faleyaqsóró, naao du betere fokélé, betere alakélé, yaala sókó fu betere alakélé, kisipa tiki tiró betere alakélé, me dowi alatamo hosekéni, mo kae betere ala Keriso so whị feané kolóló, mo wisirapóló naao du betere ala sya wóló du beterópóló yae.

¹³ E ya beterepaae waai teópatei, mepaae kae kae alarape fea naao taaróló, Kótóné asémó yóló muló betere fo betä so whị feané wosópóló hąkeamó dosaayóo, so whị dekayóló haepaae derepaqsóró keteké bulatere fokélé yó melóo, Kótóné bete mole fo i ape yóló, yó matere alakélé taaréni mo yó tawae. ¹⁴ Atétu bitu, kale Keriso so whị tétéróló kaae tanópóló sóró beteró betere whịrapené naao tikimó naase mulóló momarótú betepa, Kótóné

me whipaae i fo yae depa yale su kamó, Dēi Kepe Wisiné wisi qla wisi yamó hale melalepó.

¹⁵ So whi feané naao ai du betere wisi ala wisi fakeraté fu beteretei kolóló, mo wisirapó yópóló kisipa keteréni, ai alapaaetóró keteké buóló erótú betae. ¹⁶ Téturaalu, naao betere alaró yó mótu betere fotamo mo hotowayóló kaae taru, naao ai yó tare ala dekayóló taaréni, hale yótóró tawae. Ai alatamo yó tapa, ti yakélé, naao yó mótu betere so whjkélé aluyaqsoró, tao saalopó.

5

Whi disiraperó wulia sorapetamo, wae sóró kutó diratere whjrapekélé feapaae i ala yae yale fo

¹ Yata teó whipa, ma fo duraalu mepaae whi disirape foné sóró deteraainé ini, mo naao aypaae dere ma fo kaae dua yae. ² Teó kokopei whjrapepaaekélé, naao no apupaae eratere ala kaaetóró eróo, mepaae so disipaaekélé mo naao haepaae dere ala kaae eróo, teó seimale索 rapepaaekélé, mo naao ne apupaae dere ala kaaetóró eróo duraalu, mo wisi kisipa betä muóló erótú betae.

³ Naale senaale mei, mo doasi yayatú betere wulia sorape keteréni mo wisiyóló tao sua yae.

⁴ Tétu betä wulia soné ama naale senaale ó ama naale senaalené deale naale senaale betepata, ti ai naale senaalené Kótóné ala eróturaalu, atimané hama alima kaae tatu yale kaae, atimané auma serekélé atéró kaae tapa, ti Kótóné mo wisirapó kisipa muaalopó. ⁵ Téretei, mepaae wulia so tao saaire so whi bitini, mo yayatú bitutei Kótópaae tué tiki tiróló, take nalo betaaire alimó

wisi ala wisi kelaalopóló kaae tawóló bitu, dilikita-mokélé, dëtamokélé, Kótópaae tao sae yóló moma yó tarapó. ⁶ Tétu betepatei, mepaae wulia so ama tó tikiné ekélere alamaaté du betepata, ti ai so ą mo betepatei sukune whị aqrapó. ⁷ I ala yae yóló du betere forapekélé, mo so whị feané wosóló sya fópóló yae. Ti noa yópóló dumipó. Mepaae Keriso so whjné wisi ala dumipóló eratere fo yaqsóró dapó. ⁸ Mepaae whjrapenétamo ama kili whị so tao sóró kaae taní yóo, ama soró naale senaale-tamokélé wisiyóló kaae taní yóo depa, ti atétere whjné Kótópaae tué tiki tiró betere ala amatei faleyóló, i wisi ala inipóló dere fo yaosóró, mo whjrapené du betere alakélé teteraasepóló dapó.

⁹ Dią Keriso so whjné mepaae wulia betere so-rape qla qla yayatepa, tao saaire fo i dapa wosae. Diaaq mepaae wulia sorape tao saairaalu, doi mole tikimó betą wulia so 60 ba fotamo kemenipa, ti kale sorapené doi mole tikimó touróló mulaqse. ¹⁰ Motamo ama oma aqmótóró bitu, wisi ala erótú betale doi mole so betepa, ti ai soné doi asenérapó. Ti ai erótú betale wisi alarapeta etérópó. Naale senaale wisiyóló kaae taté fu betale alakélé, uké wale whjrape wisiyóló dape su betale alakélé, mepaae sorapené naale senaalené di dasutu dere kaae, Kótóné so whị tao sóró erótú betale wisi alakélé, mepaae kae kae sekétere so whị tao suayale alakélé, kae kae du betere wisi alatamo touróló du betepata, ti atei kaae wulia soné doi asenérapó.

¹¹ Tétu, mepaae wulia betere teó sorapené doi mepaae doi mole wulia sorapetamo touróló mu-laqse. Ti noa yaqsóró dumipó. Atima Yesu Kerisoné kutó diraalopóló yóló mulale fo teteróló,

nalomo whị kaetamo furaalu, tikaqsóró dapó. **12** Atéró whítamo furaalu, folosóró yóló mulale fo tikale betené dowi dupu saqsórópó. **13** Ti ai alamaaté meitei, atima kutókélé dini, dekayóló hale bitu, mené bepe bitiré kotere alamaaté dua dapó. Atéró hóko bitiré kuturaalu, kutó ditere nisi yópóló dere alakélé, mepaae so whị eratere fokélé, mo enénire fokélé hóko deté kutu beterapó. **14** Mepaae wulia betere teó sorapepaaekélé, ma fo i dapa wosae. Me whjné dią dokóló naale senaale deyóló dijané be ó nokole əla ó mepaae əlarapekélé wisiyóló kaae tapa, dənē bōe whị Satan-né də Keriso fake so whị faleyóló só deraaire tū muaqsóró yae. **15** Mepaae wulia sorapeta, ti kale tū wisi taaróló Satan-né ala eraairaalu, ai tū ai sya fele ape.

16 Mepaae kisipa tiki tiró betere soné ama kekelé sotamo atima tuqmó betepa, ti ai soné atei wulia so mo wisiyóló kaae tanérapó. Ti noayaqsóró meipó. Kale Keriso so whjrake atima mepaae kekelé meire wulia sorape tao suraalu, kekelé betere wulia sorapetamo bipi yaqsóró, kekelé betó mole wulia sorapeta, ti atima kekelénétóró tao sua yópóló yae.

17 Fo meta i ape. Kale Keriso so whị teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whjrake atima Kótóné so whị mo wisiyóló dapesó fu betepata, ti atima doi mulatere ala mo ti tómó beleróló mo doa doi mulópóló yae. Atépatei, mepaae teteróló kaae tare whjrake atimané diyópóló tukóló muló betere kutóta, ti Kótóné fo yó mótu betere alaró Keriso whị keteké bulatere fotamo eró tare whjrake, ti mo doa doi mulópóló hale sóró

horótú betae. ¹⁸ Ti noatepae, i aséyóló muló betere fo tué muae. Kale *bulmakau* hupurapené whiti ne ó *bali* ne ke whjné naairetei sókó fópóló, t̄eiyá t̄eiyá duraalu mepaae ke naqsórópóló kylumu faaraqse. Ai dere fo kaae me i ape. Kutó diratere whjné ama diale kutómó dupu sópóló melae fo aséyóló muló beterapó. ¹⁹ Térapa, me fo i ape. Bet̄a whjné duraalu, kale t̄eteróló kaae tare whjné i dowi ala depa kelalepó, dere fo wosaqse. Motamo, tamo ó sore whjné kelalepó depa, ti ai kale dowi ala yale whj so whj feané keletómó foné sae. ²⁰ Ti noa yópóló meipó. Mepaae whjrapekélé ai dere ala kolóló wiypólópó.

²¹ Yało i dosayale alarape yae yóló yapaae du betere fo h̄asókó feni, mo eró taruraalu naao hosaa mole so whipaaemo wisi ala eroo, mepaae so whipaae kae ala eroo yaqse. Tétu, mené dere fo bete wisinipatei taleturaalu, atimané take du betale alamó kisipa mutu, miókélé i ala mo du yalepóló tao sere ala ó só deratere ala momókó yaqse. Ti i dere fota, Kótóné kele tómokélé, Yesu Kerisoné kele tómokélé, ama kae sóró beteró betere *ensel*-rapené kele tómokélé, yało yapaae i ala mo yae yóló i mulatere ape.

²² Mepaae whj Kótóné so whj t̄eteróló kaae tanópóló sóró beteraai depata, ti hapale hóko sóró bateréni, ama betere alapi k̄aae kolóló, sawa kaae taté fae. Térälemó, ama dere alatamo mo wisipa, ti ama tikimó naase mulóló sóró beterae. Mepaae whjrape dowi ala du betepa, naaotamo ai ala ekesé yóló sesétere fo initepata, ti yakélé ai dowi ala kwia ai sere ape. Téyaqsóró, naao du betere

wisi ala me dowi alatamo hosekéni, mo wisi alamaaté du betere whj betae.

²³ Téruraalu, ya suka fea daló tare kae kae kisiró depe tuamó daale kisi betetamo wisiyópóló, mo wéimaaté néni wain wéikélé sawa téti nukua yae.

²⁴ Mepaae so whj atimané hakeamó du betere dowi alata, so whj feané kolóló tuérapó. Atéreteiné ai du betere dowi alamó fo tokótamo yóló kwia saaire be dë teópatei, atima só deró beterapóló, so whj feané kolóló tuérapó. Mepaae so whj atimané kinóló deté fu betere dowi ala take fo tokótamo yóló taletere sukamó hakearatepa kealaopó. ²⁵ Atétere kaae, mepaae hakeamó deté fu betere wisi alakélé, ti so whj feané kelerapó. Mepaae kikiti deté fu betere wisi alarapekélé ti so whj feané keletómó hiranénipó.

6

¹ Kutó dirópóló wae sóró beteró betere whjrape feapaae dere fo i ape. Kótóné doiró djané yó mótu betere fotamo mepaae so whjné faleyóló doka doka yaqsóró, ai whjrape atima wae sóró dupuyale whj aqmó sukóló bitu, kutó mo wisióló diraté fu beterópóló yae. ² Mepaae wae sale whj talerapeta, ti Keriso whjrapetó. Ai whjrapeta, kale wae sale whjrape atimané nopóló kisipa muóló, atima aqmó betere hóyóló deka kutó dini, mo doa keteké buóló dirópóló yae. Ti noatepa meipó. Atima ai ditu betere kutómó botokotere qlata, ti Kótópaae kisipa tiki tiróló betere Keriso no apunétóró naalo ai ape. Térapa, i yae yóló du betere fo yó mótnraalu, mo dirii ma fo du betae.

Moni-mó hosaa muaqse yóló ere fo

3 Mepaae whjrapenétamo kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu betepata, ti ai whjné Tale Yesu Kerisoné yó matere fo wisiró Kótóné ala i ape yóló yó matere fotamo sya fumipó. Ti ai whjné ama dere alata, wisirapóló bopé faketu betereteiné betä alakókélé mo kisipanipó. Ama nomarapetamo betä tué muóló bitini, mo sawa fomótei doasi fo nisiyóló dóroi du betere alaró u teterótú i teterótú dere alatamo du betereteiné ama kisipa tiki wisini, mo dorapó. **4** Atéturaalu, mepaae whjné dere ala kolóló ekélé até enée yóló dei kisipa mutereteikélé, kae kae əlamó alale suraalu hóle sere alakélé, me whj dei tué muópóló kae kae eratere fokélé, me whjné me dowi ala depa kilinitei, yalemolópóló häletei eratere fokélé, dua dapó. **5** Ti ai alarape du betere whjrapeta, mo foné bete sawakélé atima tuámó muni, mo dowi kisipatóró muluraalu atimasisitei hóle fomaaté yó tarapó. Téturaalu, Kótóné ala erateretei doasi *moni* sere tū mole nisiyóló du beterapó.

6 Tépatei, Kótóné ala erótú bitu mepaae əla əla mo dekéró saaitapóló kisipa muni, téti suraalu, ita Talené matere əla súpóló supata, ti mo doasi ala ai ape. **7** Ti noatepae, dä haené depemó beteró i haepaae wouraalu mo betä olakélé tawóló wénitu dere kaae, dä i hae taaróló fukélé me əla tawóló faalomeipó. **8** Téyaalopa, dä mió bituraalukélé nokole olaró deraaire kutitamo téti mupata, ti mo kée yóló wisi tué muóló betenérapó. **9** Mepaae so whjnétamo ə doasi *moni* sóró néli whj betenée yóló kisipa mutupata, ti dowi alamó dée nópóló sú sere alané kisipa okokoróló əlisóró fulapó. Téturaalu, na hemó duku dere kaae dowi alané

atima dóló sukunótua dapó. Atéró doasi *monimó* ekéle yóló néli whj betenée du betere alanétei kae kae hóko alaró dowi alatamo kaaróló, so whj doakale hapisáa sélimó durupu dere kaae, dowi alané atima betere bete mo ti doróló só derótua beterapó. ¹⁰ Ti noatepae, kae kae du betere dowi alata, ti doasi *monikó* senée yóló ekéle du betere alané kaarótua beterapó. Mepaae so whj doasi *moni* saaitapóló keteké buturaalu, Kótópaae kisipa tiki tiratere ala taaróló kópaae ai fu betere ape. Ti aita, atimané yale alanétei betere bete mo doróló dei fomaake kisipa mutu beterapó.

Pol-né Timotifotokó bulóturaalu yale fo

¹¹ Kótóné ala erótua betere whj wisi-ó, ai du betere alarapené ya doraqsóró botokó fóló i alarape sya fu betae. Me dowi alakélé muni, mo donoyóló fole alakélé, Kótóné ala wisitóró eraté fu betere alakélé, tué tiki tiróló bitu naao no netamo yaala sókó fu betere alakélé, me sekéi ala wapatei me ola meipóló fotokó buóló Kótóné alatóró eró taru, naameyóló mo dua betae. ¹² Atéró Kótópaae kisipa tiki tiróló bitu, ama ala erótua beteremó bóe whjné ai wisi alatamo bóe dupata, ti fotokó buóló du betae. So whj feané keletómó naao duraalu, Kótópaae tué tiki tiróló beterapó yale su kamó Kótóné, ya mo ti betere bete tuapaae bitj ape, yalepó. Téyalepa, ai ti betere bete mo diriyóló tao tapatei fóló, kemene fole kwiamó sókó faasepóló dapó. ¹³⁻¹⁴ Fea kae kae betere olaró ere qlatamo betere bete mótu betere Kótóné kele tómókélé, Pontias Pailat betere felekemó halaainé daalu, mo donoi fomaaté yale seké Yesu Kerisoné

kele tómokélé, i ala yae yóló mulatere fo hásokó fole ala ó dowi ala yalepóló só deratere alakélé ini, mo hotowayóló eraté fu beteró, dä teteróló kaae tare Tale Yesu Keriso wale sukamó sókó faasepóló, yalo yapaae mo dirii ma fo i yóló mulatere ape.

¹⁵ Tale waaire be dëta, mené ali tanitei, Kótóné ama tukóló muló betere be dëmótóró waalopó. Fea ala feata, ti amatóró teteróló kaae taru, mo wisi alamaaté fānuraalu i haemó betó mole doasi topo whjrapero mepaae qla qla teteróló kaae tare talerapetamo teteró betere Taleta ątórótipó. ¹⁶ A, betä mo kaayólókélé ó kemekélé ini, mo ti betó tare Kótó beterapó. Ama kae ere dë tuämó betepa, mo whj betákélé, a betere felekepaae fenénipó. Mo whj betané kolókélé inireteiné miókélé a kelenénipó. Ai seké ątóró dukiróló, mo doasi fotoko bole doi kemekélé ini, mo hale muó taté fu beterópóló yae. Mo kée! Térópóló yae.

¹⁷ I haemó doasi *moni* tare néli whjrapené i ala yópóló, ma fo i yóló mulatere ape. Atimané ai tare doasi *monimó* bopé faketuraalu, take nalo ai *moniné* atima tao saalopóló kisipa mutu betaqsóró yae. Ti noatepae, ai *monita*, ti muó tawaaire əlapakó kisipa tiki tiraalomeipó. Əla əla fea mótu betere beteta, ti Kótótóró beterapó. Ai Kótóné hamokoróló dämó əla əla fea sümó mótu beterapó. Atéró matere əla əla suraalu, mo kée yóló dä hajné sukóló só tarapó. Tétu beterapa, take nalo waaire alimó däpaae mo wisi ala eraalopóló kisipa mutu, əpaae betä kisipa tiki tiróló beterópóló yae. ¹⁸ Atimapaae diaq doasi *moni* tare néli whj biture kaae, diaaq du betere wisi alamaaté diaq tuämó fānau néli whj beterópóló

yae. Atéró bitu, diaaq tare qla qla bukóló mepaae yayare so whjmó hamokoróló hale móta yae.
¹⁹ Atétu betere alanétei, take waaire alimó mo diriyóló beterópóló, doasi bete muuaire wisi wisi qla muté muté horaalo ai ape. Téyaalopa, atima mo ti betere bete mo diriyóló taru du beterópóló, i ala yae yóló yó mótu betae.

²⁰ Timoti-ó, ya melale qla wisi me alané ó me whjné doraqsórópa, hotowayóló kaae tawae. Me bete munire hale hoko fotei, so whjné mo bete mole fo nisiyópóló kisipa tiraaire fo depa, aita Kótóné bete mole fotamo bóe dilapa, kisipa keteróló sisópaae erae. ²¹ Mepaae whjrapené ai fo mo dere nisiyóló Kótópaae tué tiki tiróló beteretei taaróló ai fele ape. Térapa, yalo mo hosaa mole no-ó, Talené hale hamokoróló tao sere ala ya tuamó muó tanópóló yae.

**Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Falopa Language of Papua
New Guinea**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Falopa)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0102a9df-173c-5a64-b766-14ab67a86105